

POMICHAL KRISZTIÁN

INTERJÚ KALUZ ÁKOSSAL, A SZŐTTES KAMARA NÉPTÁNCÉGYÜTTES TÁNCOSÁVAL

A magyar kultúra hónapjában, januárban a népművészet témáját emeltük ki lapunkban. Interjúrovatunkat is a népművészet ápolóinak szenteltük – ezúttal a 2019 decemberében Magyar Örökség díjjal elismert Szóttés Kamara Néptáncégyüttes egyik táncosával, Kaluz Ákossal beszélgetünk, és az ő szemén keresztül kínálunk betekintést egy néptáncos mindennapjaiba, táncos élményeibe.

■ Hogy ismerkedtél meg a néptáncsal?

■ Édesanyám és édesapám is néptáncolt, anyukám az Ifjú Szívekben, apam a Szóttésben, úgyhogy mondhatom, ez családi hagyomány volt nálunk. Én hatévesen kezdtem el táncolni, Dunaszerdahelyen, a Kistiglic Gyermekek Néptáncégyüttesben, Krausz Ági vezetésével, utána pár év szünet következett, majd Nagymegyeren folytattam, a Megyer együttesben. Akkoriban édesanyám vezette a csoportot, tőle vette át később Mészáros Magdolna. Tizenkét évig voltam ott, bár egy komolyabb sérülés miatt két évet ki kellett hagynom. Azért említtem egyébként külön minden egyes tanáromnak, csoportvezetőmnek a nevét, mert mindnyájan nagy hatással voltak a táncos pályafutásomra,

mindegyiküknek hálás vagyok ezért. Visszatérve a táncmúltamra, mikor később Pozsonyba kerültem, nehezen tudtam már megoldani az ingázást Nagymegyerre, így kiléptem a csoportból. De hiányzott a tánc, úgyhogy folytattam vagy inkább újakezdtam azt a Szóttésben, ami remek döntésnek bizonyult. Nagyon jól érzem magam itt. Úgy látom, hogy az együttes felfelé ívelő pályán tartózkodik. Van két-három új, nagyon tehetséges táncosunk. Van nyolc-kilenc színpadképes fiúnk, a lányok ráadásul jóval többen vannak, tizenhárom kiváló női táncosunk van.

■ Ez a körülbelül húsz-huszonkét ember rendszeresen jár is a próbákra?

■ Hogyne, aki fel akar lépni a Szóttéssel, annak rendszeresen kell próbálnia. Persze nem mindenki lép fel minden koreográfiában, ki-ki tapasztalatának, tudásának megfelelő táncokat mutat be a színpadon. Ez nagyon jó dolog, mert így mindenki megszerzi a kellő színpadi rutint.

■ Mesélj kicsit bővebben a Szóttésről!

■ Egy pozsonyi, 50 éve működő néptáncégyüttesről van szó, aminek a megalakuláskor az volt a célja, hogy

felkutassa, ápolja és őrizze a magyar népművészeti hagyományokat. A csoport amatőr táncosokból áll, hetente kétszer-háromszor próbálunk. Szinte minden hétvégén fellépünk valahol, az itthoni tájakon túl bejártuk Európát (voltunk Magyarországon, Ausztriában, Csehországban, Németországban, Olaszországban), de a tengerentúlon is felléptünk már (Ausztráliában, Új-Zélandon, Venezuelában, Argentínában). Közel húsz egész estés előadást tud magáénak a csoport, számos díjban is részesült; nagy örömminkre legutóbb, decemberben „a hiteles hagyományörzés” címen Magyar Örökség díjat vehettük át.

■ Hogy néz ki egy néptáncscsoport élete? Kívülállóként nehéz elképzelni a mindennapi működést.

■ Gémesi Zoltánnak hívják a művészeti vezetőnket, hét, talán nyolc éve tölti be ezt a funkciót. Ő Tatabányáról jár le hozzánk. Feladata, hogy kidolgozza a koreográfiákat, összeállítsa a programot, eldöntse, hogy éppen milyen tájegységből, régióból mutatunk be táncokat, de ő szervezi hozzánk a vendégkoreográfusokat, vendégtanárokat is. Ha például egy kalotaszegi táncot szeretnénk meg-

tanulni, jól jön, ha egy helyi koreográfussal is együtt tudunk dolgozni. A táncsoportvezető feladata tulajdonképpen, hogy a csapat pénzügyi és egyéb ügyes-bajos dolgait intézze, a lányoknál Balta Aranka, a fiúknál Füzék György tölti be ezt a feladatot, a lánykar vezetőjeként Aranka felel a viselettárért, ő gondoskodik a fellépőruháinkról is. Mindketten régóta erősítik a Szöttest, legalább három évtizede, szóval jóval az én érkezésem előtt itt voltak. Kettejüknek óriási szerepe van abban, hogy a táncsoport sikeresen működik. Rajtuk kívül még egy nevet muszáj vagyok megemlíteni, Reicher Gellértét. „Papa” a helyi magyar néptáncélet legendás figurája volt, idén áprilisban hunyt el, és óriási űrt hagyott maga után. Hivatalosan a szervezőtitkári funkciót töltötte be, de tulajdonképpen ő volt a néptáncsoport lelke.

■ **Ő a hazai néptáncélet egy ikonikus figurája volt, ugye? Még én is sok történetet hallottam róla, pedig nincs sok közöm a néptánchoz, csizma sem volt a lábamon soha.**

■ Igen, elképesztő munkabírása volt. A Szöttesben és a helyi Csemadokban is emberfeletti munkát végzett. Nagyon hiányzik az egész közösségnek. Emlékszem, egyszer valami apró szívességet tettem neki, aztán azt ígérte, majd a vendége leszek cserébe egy borovicskára. A következő tábor első reggelén kopognak az ajtómon, Gellért állt a küszöbön kezében két pohárral, hogy akkor viszonzná azt az apró szívességet.

■ **Szervezőtitkárként neki mi volt a feladata?**

■ Ő szervezte a fellépéseinket, megszervezte az utazásokat, szállást és buszt intézett, bármi volt, hozzá fordulhattunk. Füzék György vette át tőle ezt a feladatot.

■ **Hogy álltok az utánpótlással? A fiatalabb generáció körében mennyire populáris a néptánc?**

■ Örömmel tapasztalom, hogy egyre többen vagyunk. Három gyerekcsoportunk működik. Pozsonypüspökiben van egy alsó tagozatos gyerekcsoportunk, és ha jól emlékszem, akkor a Duna utca gimiben is van két csoportunk. Mindent összevetve úgy tudom, több mint száz gyerek van a Szöttes gyerekcso-

portjaiban. Mi, felnőttek, a rendszeresen fellépő társaság, nagyjából tizennyolc-húsz embert teszünk ki, ezenfelül van egy felnőtt utánpótláscsoportunk is, nekik még több gyakorlásra van szükségük ahhoz, hogy rendszeresen felléphessenek velünk.

■ **Ha már itt tartunk, milyen gyakran vannak fellépéseitek?**

■ Az idei évünk egy kicsit lassabb volt. Különösen Gellért halála után, hiszen ezeket a dolgokat ő intézte, időbe telt, mire úgy-ahogy talpra álltunk. Az év végére már kezdtünk felpörögni, Dél-Amerika előtt több fellépésünk volt itthon is, ahogy hazajöttünk, rögtön újabb előadásunk volt. Az ország magyarul beszélő részeibe mindenhol elmegyünk, de léptünk már fel Ungváron, Kárpátalján, Magyarországra rendszeresen járunk, Csehországban voltunk több ízben, folklórfesztiválon, illetve a brünni Kazinczy Ferenc Diákklubban is. A legsűrűbb években átlagosan 40–45 előadásunk volt. Többnyire úgy igyekszünk megszervezni őket, hogy egy hétvégén többször is fellépünk egy adott régióban, ha például elmegyünk Királyhelmece környékére, ott biztosan többször is fellépünk.

■ **Tudom, hogy pár hete jöttetek haza egy dél-amerikai turnéről. Hogyan kerültetek oda?**

■ A magyar állam nemzetpolitikai államtitkárságának támogatásával sikerült megszerveznünk egy argentin, illetve uruguayi fellépéssorozatot. Évek óta téma volt egy tengerentúli turné, sokat vártunk rá, de végül összejött. Körülbelül három hetet voltunk kinn, Buenos Airesben kezdtünk, ott a helyi magyar közösség előtt többször is felléptünk. Nagyon nagy élmény volt. Érdekes története van egyébként a helyi magyar közösségnek. Egy háború után kitelepült magyar ember étterme köré szerveződtek, lassacskán egymásra találtak ott az emigráns magyarok, összejártak, szórakoztak, elkezdtek szerveződni, és még az ötvenes években létrehoztak egy néptáncsoportot is. Aztán később alakult egy cserkészcsoport, ők magyar nyelvet, kultúrát, történelmet tanulnak hétvégi iskola formájában. Beszéltünk olyan harmadik, negyedik generációs sráccal, akiről meg nem mondtam volna, hogy nem az anyaországban tanult magyarul. Kétszer

léptünk fel Argentínában, mindkét-szer a helyi magyar iskolában.

■ **Magyar iskola Argentína fővárosában?**

■ Helyesebb, ha úgy fogalmazok, magyar alapítású, magyar történetű iskola, igazgatónője is magyar tulajdonképpen, bár az igaz, hogy magyar diákjaik nincsenek. A kultúrát viszont őrzik. Felléptünk a helyi, Regös nevű táncegyüttes hatvanadik születésnapján, az csodálatos volt. Az étterem alapítójának unokája egyébként most is a helyi magyar élet egyik központi figurája. Nem csak az első generációs emigránsok gyermekei, unokái járnak le oda, olyanok is táncolnak ott, akiknek tulajdonképpen semmi köze a magyar kultúrához, legfeljebb magyar barátjuk, barátnőjük van. Én például egy echte argentin családnál voltam elszállásolva Buenos Airesben, akiről később derült ki, hogy eredetileg lengyel származásúak, de így is, vagy talán éppen ezért, aktív tagjai a helyi magyar közösségnek és a néptáncsoportnak. Nagyon jópofa dolog, hogy a már emlegetett étterem, az iskola és helyi magyarság több intézménye is egyazon utcában található. Ennek hivatalosan is Magyar utca a neve, nem messze onnan egy magyar emlékmű is van.

■ **Mennyi emigráns magyar vagy magyar származású ember élhet a városban?**

■ Hát ezt nehéz lenne megmondani, de annyi bizonyos, a fellépésünkre megtelt az iskola nem kicsi színházterme. Körülbelül kétszázan jöhettek el. De sokatmondó az is, hogy a már emlegetett Regös Néptáncsoportnak 25–30 aktív tagja van. Gondolj bele, többen vannak, mint mi. Gondolj bele, hogy több ezer kilométerre Magyarországtól működik egy magyar néptáncsoport, immár hatvan éve. A Körösi Csoma Sándor nevét viselő programnak köszönhetően van is most náluk kinn egy magyar házaspár, ők segítik, tanítják őket.

■ **A helyi táncokat kipróbáltátok?**

■ Argentínában, ugye, a tangó az első számú tánc. Korábban volt bennem némi előítélet a csipőrázós latin-amerikai táncok iránt, de most volt szerencsénk elmenni egy tangóestre. Elképesztő volt. Mindenféle felesleges sallang, mozdulat nélkül, mégis elegánsan, vonzalommal, feszültséggel táncoltak. Kicsit hasonlóan működött

a tangóest, mint nálunk a tánc-ház. Az elején volt egy másfél-két órányi „képzés”, tanultunk pár lépést, aztán elhúzták a székeket, és hajnali kettőig táncoltunk. Helyi idős bácsik kérték fel a lányainkat, a probléma sajnos az volt, hogy visszafelé ez nem működött. A csajok nem túrték, ha valaki bénán táncolt velük, egyik-másik társamnak finoman jelezték, hogy tangótudás híján legyenek kedvesek inkább helyet foglalni valamelyik széken.

■ Montevideo milyen volt?

■ Uruguayban is nagyon kedvesen fogadtak minket a helyi magyarok. Talákoztunk egy kilencven év körüli bácsival, akiről kiderült, hogy Puskás Öcsi tolmácsa volt az ötvenes években. Nagyon jó bulit csaptunk amúgy, az ottani idős magyaroknak mindnek megvolt a saját nótája, húzták a zenészeinkkel, szuper volt. Csaptunk egy remek bográcspartit is a Magyar Házban, bár istenkísértésnek hangzik, tengeri halakból főztünk egy remek halászelevet. Kiderült, hogy mivel arrafelé nem nagyon tudják, mi az a bográc, voltak olyan helyi magyarok, akik amikor legutoljára Magyarországon jártak, egy külön bőrönddel jöttek csak azért, hogy legyen miben hazavinni a bográcstot (nevet).

■ **Végezetül, lévén pedagógiai folyóiratban jelenik meg ez az interjú, muszáj megkérdeznem: mit gondolsz, miért érdemes egy diáknak belevágnia a néptáncoktatásba?**

■ Számos dolgot tudnék mondani, de ezek közül kettőt emelnék csak ki. Az egyik a közösségi élmény. A hazai néptáncoközösség olyan, mint egy nagy család. Mindenki ismer mindenkét, összetartó közösség vagyunk. A másik, gyakorlati szempont, hogy a néptánc a fiatal gyermekek mozgáskultúrájára, koordinációjára rendkívül jó hatással van. Javul a tartás, javul a mozgás, fejlődik a test. Mindenkinek csak ajánlani tudom, ismerkedjen meg a magyar néptáncsal, mert ez a miénk, a sajátunk. Értékeljük, vagyázzunk rá!

■ **Köszönöm a beszélgetést!**

ÖLVECZKY MÓNIKA

MIÉRT? HOGYAN? KÉRDÉSEK A NÉPTÁNCOKTATÁSRÓL

A gyermek fokról fokra, saját élményein és tapasztalatain keresztül sajátítja el az őt körülvevő kultúrát, ismeri meg a világot. Teszi mindezt természetes kíváncsiságától hajtva, így jó esetben a pedagógus feladata főként a segítség, iránymutatás, a felfedezőkedv fenntartása. Sokszor érezzük úgy egy-egy jól sikerült tanóra után, hogy a közös munka, az együtt átélt élmény minket is energiával tölt fel, és a tantermet elhagyva már a folytatáson gondolkodunk. Újabb és újabb megoldásokat keresünk arra a kihívásra, hogyan tehetjük változatossá, szerethetővé a tanulással töltött időt.

A pedagógusok és óvodapedagógusok rendelkezésére álló ötletek, módszerek gazdag tárházát jelenti az internet számtalan pedagógusközössége,

ezenkívül filmfelvételek és leírások, szakkönyvek és képzések segítik munkájukat. Szép számmal láthatunk példákat a vizuális nevelés témaköréből, a nyelvoktatás vagy éppen a mozgásfejlesztés területéről. Ugyanakkor kifejezetten korlátozottak a lehetőségeink, amennyiben a néptáncoktatás, a néphagyományok beépítésére keresünk ötleteket, segédanyagokat pedagógiai tevékenységünkhöz.

A népi kultúra saját sokszínűségével, komplexitásával kultúránk, művészetünk, hagyományaink szinte minden területét ötvözi. Megjelennek benne az óvodai és általános iskolai oktatás-nevelés művelődési területei, őseink tudása, tapasztalata, játékosága, humora és életbölcssége. Olyan információkat hordoz, melyek túlmutatnak